

BVS
schooladvies

Regenboog

Sociaal-emotionele
ontwikkeling van kinderen

Wij kennen elkaar

Ieder kind maakt deel uit van verschillende gemeenschappen, het gezin, de school, de klas, de sportclub. Iedere gemeenschap kent eigen regels en onderlinge verhoudingen. Op school leren kinderen van en met elkaar. De leerkracht helpt hen om een sociaal sterke structuur te vormen, ze blijven immers meerdere jaren bij elkaar. In die jaren maken kinderen en leerkracht een ontwikkeling door. Iedereen oefent ruimte in te nemen en ruimte te geven. De kinderen leren zich thuis te voelen bij zichzelf en in de klas.

BVS-schooladvies heeft de Regenboogaanpak ontwikkeld om de sociale vaardigheden te oefenen met de klas. Met deze aanpak ondersteunen we leerkrachten en docenten vanuit het antroposofisch mensbeeld met instrumenten voor handen, hart en hoofd. Regenboogspelen, trainingen en lessenseries richten zich op het samenspel tussen leerkracht en kind (ouders) en kinderen onderling.

Naast deze oefening in sociale vaardigheden kunnen leerkrachten Regenboog ook inzetten in klassen waarin kinderen soms moeilijk te interpreteren gedrag laten zien.

Handelingsverlegen

Iedereen die met kinderen werkt, kent momenten van handelingsverlegenheid. Wat opgebouwd is aan kennis en ervaringen is ineens verdwenen. Dat wat je onverwacht tegenkomt, is grillig en valt niet binnen theoretische kaders. Dat maakt het vak zo uitdagend. Opeens heb je als leerkracht te maken met een (deel van een) klas, die van slag is of niet goed voor rede vatbaar. Hier spelen vaak verschillende groepsprocessen. Dat is voor ouders en leerkrachten niet altijd gemakkelijk om mee om te gaan.

De sociale ontwikkeling van kinderen

Weerbaar worden

Kleuters leren eerst weerbaar worden; leren een vraag verwoorden en leren te delen. Het gedrag is op de eigen ontwikkeling gericht en niet zozeer tegen de ander. Een kind dat een ander kind een blok uit de handen pakt omdat het zelf daarmee wil spelen, is niet met een doelgerichte actie tegen het andere kind bezig. Het andere kind heeft toevallig het gewenste blok en wordt daarom slachtoffer. Als kinderen in de basisschoolleeftijd komen, gaan ze hun krachten meten en elkaar uitdagen door te plagen en grenzen te verkennen, dit laatste door bijvoorbeeld kattenkwaad uit te halen. Plagen gebeurt incidenteel. Er is sprake van een machtsvenwicht, een kind mag daarbij voor zichzelf opkomen en er zijn geen negatieve gevolgen.

Plagen en pesten

Soms verglijdt plagen naar pesten, bijvoorbeeld uitsluiten. Pesten is structureel. Er is een ongelijkwaardige situatie, er is een machtsverschil. Steeds wordt hetzelfde kind getroffen. Pesten kan grote negatieve gevolgen hebben; het is schadelijk voor de biografie van een mens. In de literatuur over pesten wordt er meestal onderscheid gemaakt tussen direct pesten en indirect pesten. Tot direct pesten wordt slaan, schoppen, schelden en/of spullen wegnemen gerekend. Met indirect pesten wordt roddelen, buitensluiten of iemand een slechte reputatie bezorgen bedoeld, zowel analoog als online.

Onverwacht gedrag

Een kind dat gedragsmatig uitvalt op school, kan een intern conflict hebben tussen wat zijn 'achterban' hem zegt te doen en wat de school van hem verwacht. Het kan ook een conflict hebben tussen wat de groep hem zegt te doen, bijvoorbeeld 'brutaal doen' en wat de ouders hem zeggen te doen, bijvoorbeeld 'braaf zijn, goed opletten'. Daarom kan een school niets doen aan sociale opvoeding zonder de ouders daarin te betrekken en serieus te nemen. Als ouders door de school ingeschakeld worden en achter de aanpak van een gedragsprobleem gaan staan, gaat het vaak snel beter met een kind. Ouders, zowel van pestend als van gepest kind, kunnen samen met de leerkracht kijken hoe het gedragspatroon doorbroken kan worden.

Wij gaan ervan uit dat ieder kind het goede wil en dat het gedrag als een jas is die je aan- of uittrekt.

Kunstwerk:
leerling De Vrije School Den Haag VO

Onze Regenboogaanpak

Regenboog bestaat uit verschillende instrumenten:

- Regenboogspelen voor kinderen
- Regenboog kleuterboekjes
- Regenboogspelen voor leerkrachten
- Training Regenboog Train de Trainer - voor leerkrachten
- Regenboog lessenserie – door BVS
- Netwerk Regenboogspecialisten

Regenboogspel voor kinderen

Dit is een spel vol met kunstzinnige oefeningen en spelen om de sociale processen te begeleiden. Daarin worden op plezierige wijze situaties gecreëerd waarin kinderen oefenen sociaal te zijn. De spelen worden structureel ingepland. En komen de kinderen na een pauze opgewonden binnen, is er ruzie geweest, of blijft de hele klas hangen in een welles-nietes discussie, dan kan de leerkracht uit het Regenboogspel voor kinderen ook ter plekke een spel of oefening kiezen om de sfeer weer te doorbreken.

Regenboog kleuterboekjes

Bij de Regenboogaanpak in de kleuterklas kan de leerkracht gebruik maken van de Regenboog kleuterboekjes. Deze set van zes boekjes bestaat elk uit spelen die aansluiten bij de zes Regenboogthema's. De materialen die nodig zijn, zijn meestal in de groep aanwezig. De beschreven spelen, spelletjes en spelvormen zijn ook in klas 1 en 2 nog vaak geschikt. Voor deze klassen is dit aanbod te beschouwen als uitbreiding op het Regenboogspel voor kinderen.

Regenboogspel voor leerkrachten

De voorbeeldfunctie van de leerkracht speelt een belangrijke rol in het geheel op het gebied van de sociale vaardigheden. Hoe kun je van kinderen sociaal gedrag verwachten als je het zelf niet of onvoldoende in de praktijk brengt? Het Regenboogspel voor leerkrachten bevat oefeningen waarbij de leerkracht ervaringen opdoet die het arsenaal aan onbewuste kennis groter maken. Weten 'wat te doen in onverwachte situaties' neemt toe. Oefenen, reflecteren op eigen handelen en uitwisselen met andere leerkrachten is hierbij onontbeerlijk.

Kunstwerk: Hannah Osorio Lobato,
De Vrije School Den Haag VO

Regenboog Train de Trainer

Met de training Regenboog Train de Trainer leren leerkrachten zelf met Regenboog te werken in hun klas. Door als hele team in Regenboogaanpak opgeleid te worden zorgt een school ervoor dat het team als geheel om de sociale emotionele ontwikkeling van de kinderen gaat staan. Leerkrachten helpen elkaar en laten daarmee ook indirect een voorbeeld zien van samen leven en werken aan de kinderen.

De training is geschikt voor leerkrachten, docenten van kleuterklas t/m klas 8. We bieden ook maatwerk, afgestemd op de behoeften van het team.

Kunstwerk:
leerling De Vrije School
Den Haag VO

Regenboog lessenserie

Regenboog kan zowel preventief als curatief ingezet worden, zoals wanneer leerkrachten hun vaardigheden willen vergroten en wanneer ze zich handelingsverlegen voelen.

Preventief, door eigen leerkracht

Onderzoek wijst uit dat het geven van lessen in sociale vaardigheden al van belang is in de laagste groepen. Vanuit onderzoek naar pesten blijkt dat dit leidt tot minder daders en slachtoffers in de hogere klassen. Vanuit preventief oogpunt ligt het voor de hand om juist bij de jongere leeftijdsgroepen met de aanpak te beginnen. De Regenboogaanpak richt zich op alle kinderen van kleuters tot klas 8.

Curatief, door BVS-adviseur

Soms is er meer expliciete ondersteuning nodig, die een BVS-adviseur verzorgt. Onze Regenboogexpert geeft deze lessenserie in de klas. Voor het sociale proces is het van belang dat iedereen van dit traject op de hoogte is. Daarom start het traject met een ouderavond waarbij zoveel mogelijk alle ouders en de betrokken leerkracht aanwezig zijn. De lessenserie omvat 10 lessen van ca. 1,5 uur (idealerweise worden de lessen eens in de twee weken gegeven) en heeft vaste programmaonderdelen, zoals spiegelverhaal, spelen uit het kinderspel, kunstzinnige activiteit en gesprek. De expert geeft ook opdrachten voor de tussenliggende weken, die de leerkracht zelf uitvoert.

Netwerk Regenboogspecialisten

Een specialist in sociaal-emotionele ontwikkeling op school draagt bij aan het levendig houden en implementeren en borgen van de gezamenlijke gezichtspunten. Daarnaast blijven specialisten met en van elkaar leren en blijven ze op de hoogte van de actuele wetenschappelijke inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen.

Regenboogspecialisten nemen deel aan twee netwerkdagen per jaar.

Regenboog - Achtergronden voor studenten en geïnteresseerden

Wie geïnteresseerd is in de principes van Regenboog, kan de reader met onze achtergronden lezen. Hierin beschrijven we de opbouw en verantwoording van Regenboog: de achtergronden van deze Regenboogaanpak, leerkrachtvaardigheden, het Regenboogspel voor kinderen en waarnemingskaders van de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Meer informatie:

Lisette Stoop

E l.stoop@bvs-schooladvies.nl

T (06) 14 14 13 93

MEER INFORMATIE

[https://www.bvs-schooladvies.nl/
?s=regenboog&id=3628](https://www.bvs-schooladvies.nl/?s=regenboog&id=3628)

Vondellaan 50
3521 GH Utrecht
T: (030) 281 96 56
E: admin@bvs-schooladvies.nl
I: www.bvs-schooladvies.nl